

9. Volby

V posledních letech se jen těžko hledá rok, ve kterém by se nekonaly alespoň jedny volby. Důležitost voleb do Poslanecké sněmovny je všeobecně známá, ale pro obyvatele obcí a měst Kraje Vysočina mají nemenší význam volby do zastupitelstev obcí a též – ač by se to podle výše volební účasti ani nezdálo – volby krajské.

První volby do krajského zastupitelstva se na Vysočině konaly v roce 2000 a o účast v pětáctyřicetičlenném zastupitelstvu (tento počet zůstal nezměněn) se tehdy ucházelo 530 kandidátů, z toho 99 žen, z nichž uspělo pět. Úspěšnost kandidujících žen (poměr počtu kandidujících žen k počtu zvolených kandidátek) tak dosáhla 5,1 % z celkového počtu kandidátek (o 4,2 procentního bodu méně než byla úspěšnost u mužů).

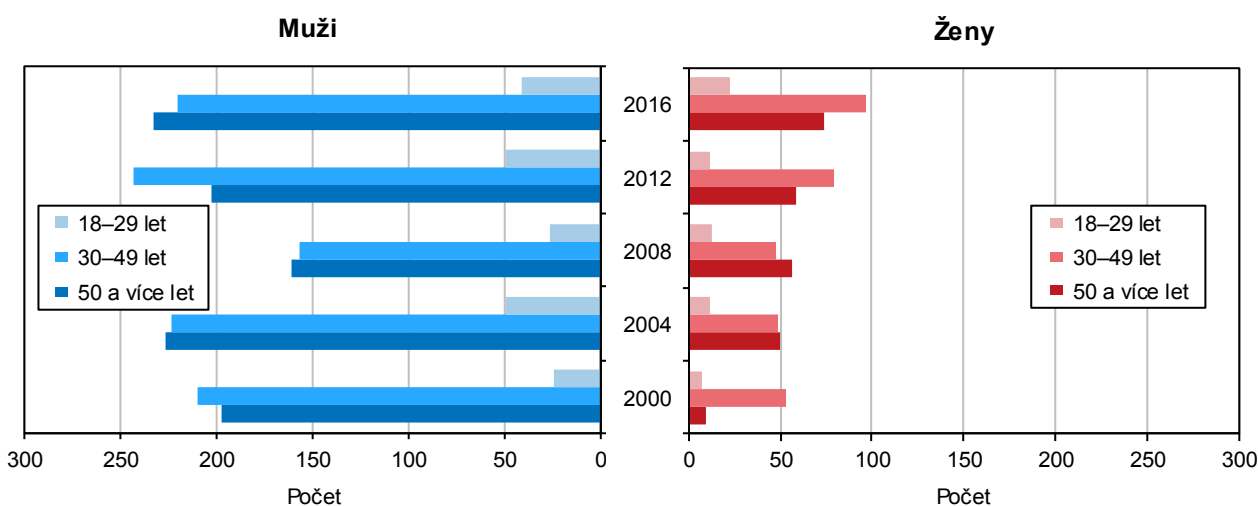
V dalších volbách počet kandidujících žen postupně rostl, počet zvolených zastupitelek, však na dlouho stagnoval na počtu šest, až v posledních krajských volbách roku 2016 vzrostl na osm, vzhledem k vyššímu počtu kandidujících žen však jejich úspěšnost poklesla pod úroveň voleb v roce 2000. Kandidující muži byli vždy úspěšnější, zvláště ve volbách 2004 a 2008 kdy došlo k poklesu počtu mužských kandidátů.

Ve většině krajských voleb tvoří nejsilnější věkovou skupinu u mužů kandidáti ve věku 50 a více let, těsně následovaní kandidáty z věkové skupiny 30 až 49 let, kandidáti mladší třiceti let nikdy netvořili ani desetinu celkového počtu. U žen naproti tomu ve většině krajských voleb převažovaly kandidátky z věkové skupiny 30 až 49 let, kandidátky padesátileté a starší byly druhé nejpočetnější a podíl nejmladších kandidátek ve věku 18 až 29 let v některých volbách překročil i hranici deseti procent.

Tab 9.1 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do zastupitelstev krajů podle pohlaví v Kraji Vysočina

	Platní kandidáti			Zvolení zastupitelé			Zvolení zastupitelé/kandidáti (%)		
	celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %			
2016	688	194	28,2	45	8	17,8	6,5	7,5	4,1
2012	644	150	23,3	45	6	13,3	7,0	7,9	4,0
2008	460	117	25,4	45	6	13,3	9,8	11,4	5,1
2004	498	111	22,3	45	6	13,3	9,0	10,1	5,4
2000	530	99	18,7	45	5	11,1	8,5	9,3	5,1

Graf 9.1 Kandidáti podle pohlaví a věku ve volbách do zastupitelstev krajů v Kraji Vysočina

Novodobé obecní volby mají delší historii, zde se však budeme zabývat pouze volbami do zastupitelstev obcí v letech 2006, 2010, 2014 a zejména 2018. Kandidáti do obecních voleb představují vždy mohutnou masu, která se na Vysočině v roce 2006 těsně přiblížila k hranici patnácti tisíc, početního maxima dosáhla ve volbách 2014, kdy bylo v kraji více než šestnáct tisíc kandidátů, ale v posledních volbách na podzim 2018 poklesla k hranici patnácti tisíc. Počet žen mezi kandidáty se také zvyšoval a to rychleji než počet mužských kandidátů,

takže mírně rostl podíl žen na celkovém počtu. Navíc pokles počtu ženských kandidátek v roce 2018 byl mírnější, takže jejich podíl na celku v těchto volbách dosáhl maxima (téměř 29 %).

Počet zvolených zastupitelů byl v kraji poměrně stabilní a pohyboval se kolem počtu 6 100. Počet zvolených zastupitelek však setrvale stoupal (mezi volbami 2006 a 2018 téměř o pětinu) a tím rostl i podíl žen ve zvolených zastupitelstvech (ve stejném období o 3,8 bodu). Přesto však počet kandidátek rostl o něco rychleji než počet zvolených zastupitelek, takže se u úspěšnosti ženských kandidátek projevoval mírný sestup.

Tab 9.2 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví v Kraji Vysočina

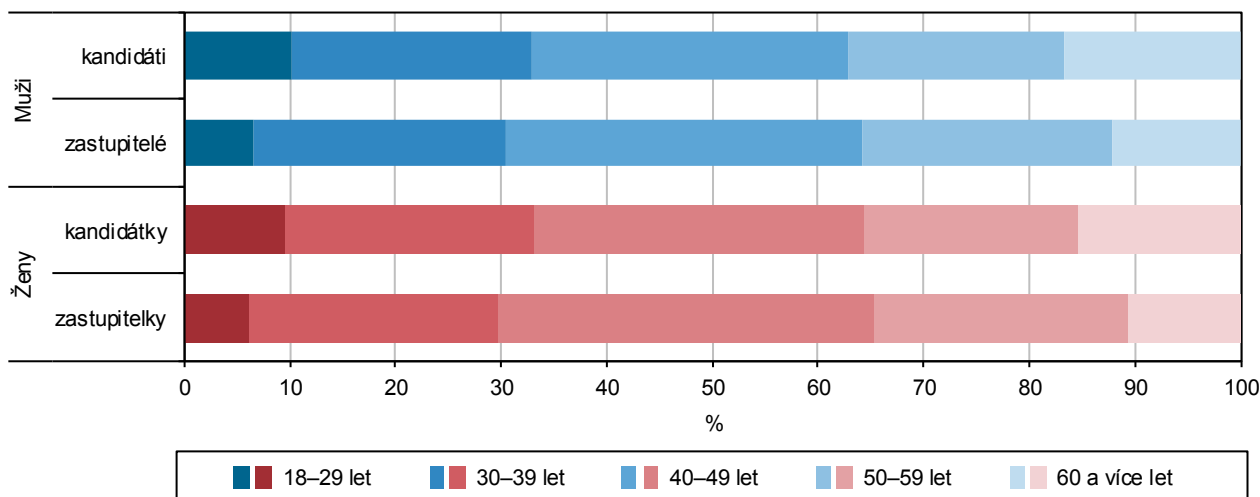
	Platní kandidáti			Zvolení zastupitelé			Zvolení zastupitelé/kandidáti (%)		
	celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %			
2018	15 191	4 363	28,7	6 094	1 428	23,4	40,1	43,1	32,7
2014	16 046	4 471	27,9	6 088	1 360	22,3	37,9	40,8	30,4
2010	15 814	4 244	26,8	6 125	1 324	21,6	38,7	41,5	31,2
2006	14 763	3 582	24,3	6 115	1 198	19,6	41,4	44,0	33,4

Mezi kandidáty v říjnových obecních volbách roku 2018 měly ženy největší početní zastoupení ve věkových skupinách 30 až 39 let a 40 až 49 let. V těchto věkových skupinách měly též nejvyšší podíl na celkovém počtu kandidátů. Nejvíce zvolených zastupitelů i zastupitelek bylo ve věku 40 až 49 let, nejméně jich u obou pohlaví patřilo do nejstarší a zejména do nejmladší věkové skupiny. V těchto věkových skupinách byla zaznamenána též nejnižší úspěšnost kandidujících mužů i žen. Ta byla u obou pohlaví nejvyšší u věkové skupiny 50 až 59 let, těsně následované skupinou 40 až 49 let.

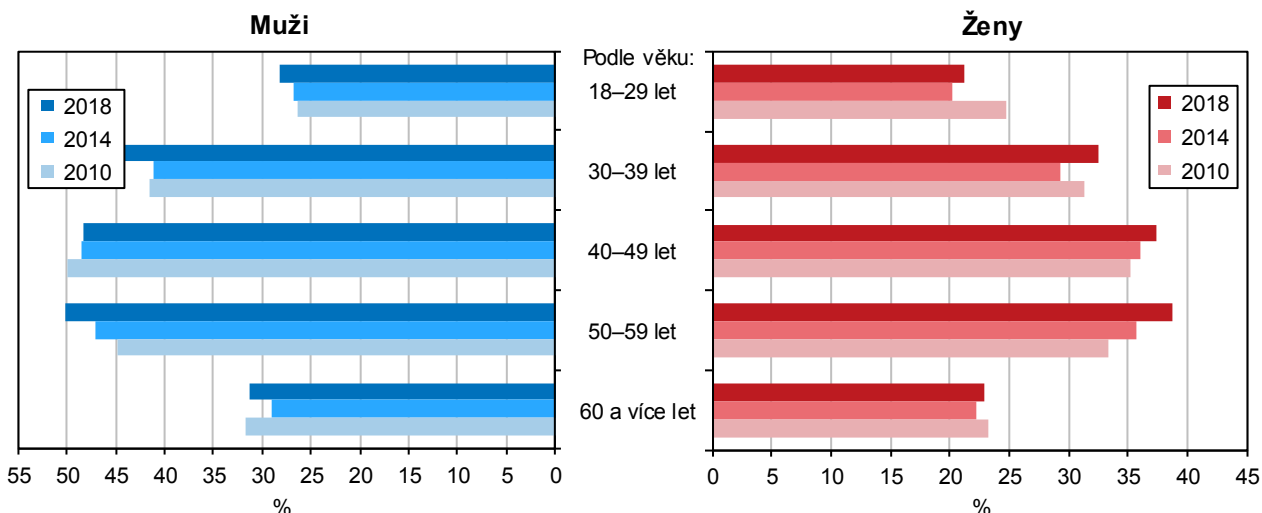
Tab 9.3 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a věku v říjnu 2018 v Kraji Vysočina

	Platní kandidáti			Zvolení zastupitelé			Zvolení zastupitelé/kandidáti (%)		
	celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %			
Celkem	15 191	4 363	28,7	6 094	1 428	23,4	40,1	43,1	32,7
v tom ve věku									
18–29 let	1 507	416	27,6	397	88	22,2	26,3	28,3	21,2
30–39 let	3 498	1 031	29,5	1 449	336	23,2	41,4	45,1	32,6
40–49 let	4 614	1 364	29,6	2 077	509	24,5	45,0	48,2	37,3
50–59 let	3 101	884	28,5	1 455	342	23,5	46,9	50,2	38,7
60 a více let	2 471	668	27,0	716	153	21,4	29,0	31,2	22,9

Graf 9.2 Kandidáti a zvolení zastupitelé podle pohlaví a věku ve volbách do obecních zastupitelstev v Kraji Vysočina v říjnu 2018

Graf 9.3 Zvolení zastupitelé na počtu kandidátů podle pohlaví a věku ve volbách do obecních zastupitelstev v Kraji Vysočina

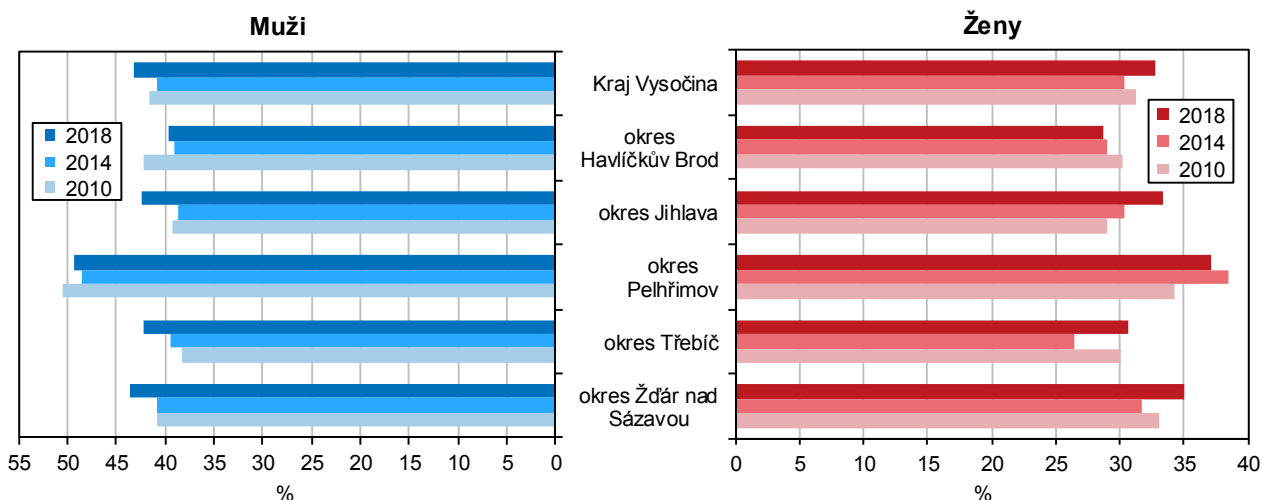

Z hlediska regionálního byl v obecních volbách roku 2018 zaznamenán nejvyšší podíl kandidujících žen (přes třicet procent) v jihlavském okrese. V dalších třech okresech byl mírně pod hranicí třiceti procent (Havlíčkův Brod, Třebíč, Žďár nad Sázavou), jen pelhřimovský okres měl větší odstup. Podobně tomu bylo i u podílu žen na celkovém počtu zvolených zastupitelů. Nejúspěšnější byli kandidáti i kandidátky v pelhřimovském okrese, kde z kandidujících mužů byl zvolen prakticky každý druhý a podíl zvolených žen dosáhl sedmatřiceti procent.

Tab 9.4 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a okresů v říjnu 2018

Kraj, okresy	Platní kandidáti			Zvolení zastupitelé			Zvolení zastupitelé/kandidáti (%)		
	celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %			
Kraj Vysočina	15 191	4 363	28,7	6 094	1 428	23,4	40,1	43,1	32,7
Havlíčkův Brod	2 820	824	29,2	1 027	237	23,1	36,4	39,6	28,8
Jihlava	2 688	819	30,5	1 064	273	25,7	39,6	42,3	33,3
Pelhřimov	2 140	561	26,2	986	208	21,1	46,1	49,3	37,1
Třebíč	3 694	1 076	29,1	1 433	330	23,0	38,8	42,1	30,7
Žďár nad Sázavou	3 849	1 083	28,1	1 584	380	24,0	41,2	43,5	35,1

Graf 9.4 Zvolení zastupitelé na počtu kandidátů podle pohlaví a věku ve volbách do obecních zastupitelstev v Kraji Vysočina

Podíl žen na celkovém počtu kandidátů v posledních obecních volbách se v jednotlivých správních obvodech obcí s rozšířenou působností Kraje Vysočina pohyboval mezi 24,7 % (Telč) a 33,4 % (Náměšť nad Oslavou). Telečsko bylo na Vysočině jediným správním obvodem, v němž podíl kandidujících žen nedosáhl alespoň jedné čtvrtiny.

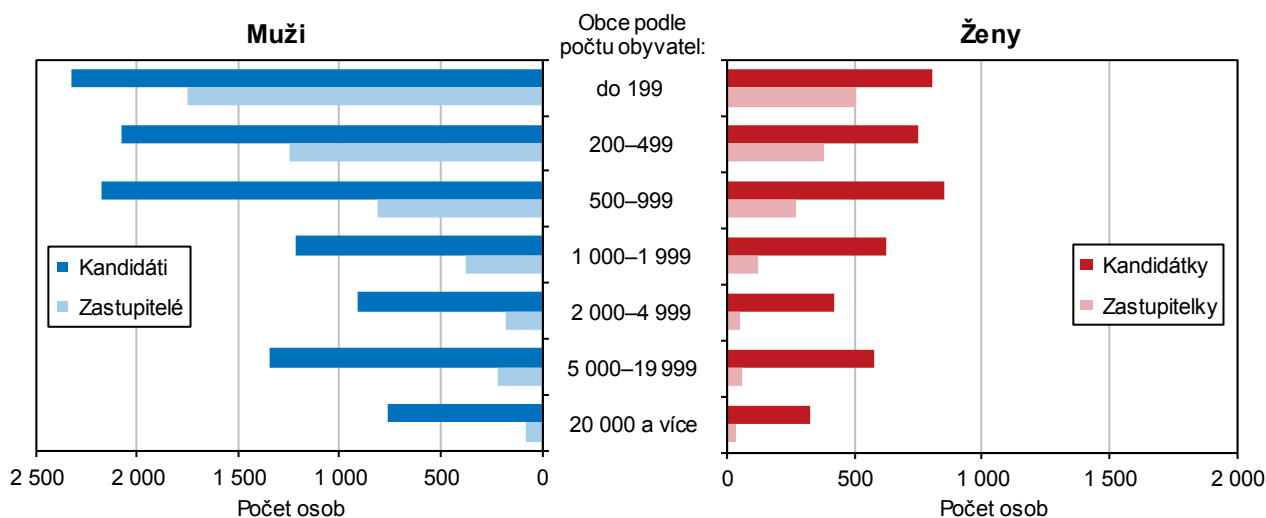
Podíl žen na nově zvolených obecních zastupitelstvech byl v kraji nejnižší ve správním obvodu Pelhřimov (19,5 %), nejvyšší v obvodu Jihlava (26,6 %). Ve většině správních obvodů se pohyboval mírně pod hranicí 25 procent, překročil ji pouze ve čtyřech obvodech.

Největší úspěšnost dosáhly kandidující ženy ve správních obvodech Telč a Pacov (poměr mezi zvolenými a kandidujícími ženami 49,1 % a 45,7 %). Naopak nejnižší byla zaznamenána v obvodu Havlíčkův Brod (24,1 %). Ve stejných obvodech dosáhli nejvyšší, respektive nejnižší úspěšnosti i kandidující muži a současně to byly obvody s nejvyšším/nejnižším počtem kandidátů, připadajících na jedno zastupitelské křeslo.

Tab 9.5 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a správních obvodů obcí s rozšířenou působností v říjnu 2018

Kraj, SO ORP	Platní kandidáti			Zvolení zastupitelé				Zvolení zastupitelé/ kandidáti (%)	
	celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		ženy/muži v %	celkem	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %			
Kraj Vysočina	15 191	4 363	28,7	6 094	1 428	23,4	30,6	40,1	32,7
Bystřice nad Pernštejnem	750	211	28,1	351	84	23,9	31,5	46,8	39,8
Havlíčkův Brod	1 488	452	30,4	490	109	22,2	28,6	32,9	24,1
Humpolec	510	140	27,5	199	49	24,6	32,7	39,0	35,0
Chotěboř	643	187	29,1	262	68	26,0	35,1	40,7	36,4
Jihlava	2 039	658	32,3	717	191	26,6	36,3	35,2	29,0
Moravské Budějovice	876	233	26,6	386	79	20,5	25,7	44,1	33,9
Náměšť nad Oslavou	575	192	33,4	225	56	24,9	33,1	39,1	29,2
Nové Město na Moravě	729	210	28,8	274	71	25,9	35,0	37,6	33,8
Pacov	372	94	25,3	192	43	22,4	28,9	51,6	45,7
Pelhřimov	1 258	327	26,0	595	116	19,5	24,2	47,3	35,5
Světlá nad Sázavou	662	179	27,0	266	60	22,6	29,1	40,2	33,5
Telč	676	167	24,7	356	82	23,0	29,9	52,7	49,1
Třebíč	2 243	651	29,0	822	195	23,7	31,1	36,6	30,0
Velké Meziříčí	1 218	345	28,3	493	125	25,4	34,0	40,5	36,2
Žďár nad Sázavou	1 152	317	27,5	466	100	21,5	27,3	40,5	31,5

Graf 9.5 Kandidáti a zvolení zastupitelé podle pohlaví a velikostních skupin obcí ve volbách do obecních zastupitelstev v Kraji Vysočina v říjnu 2018

Největší počty kandidátů i zvolených zastupitelů jsou v nejmenších obcích. O 2 250 mandátů v obcích s méně než dvěma sty obyvateli se v říjnu 2018 na Vysočině ucházelo 3 132 kandidátů (z toho 807 žen). Z nich bylo zvoleno 1 747 mužů a 503 žen. Naproti tomu o 116 mandátů ve čtyřech největších městech kraje zápolilo 1 094 kandidátů (z nich 328 žen), zvoleno bylo 84 mužů a 32 žen.

Zastoupení žen mezi kandidáty je obecně vyšší ve větších obcích a městech, počínaje sídly s 1 000 až 1 999 obyvateli a krajským městem konče. U zvolených zastupitelů podíl žen na nových zastupitelstvech kolísal více méně bez ohledu na velikostní skupinu obce. Tak nejvyšší podíl zvolených žen byl zaznamenán ve městech s 20 000 až 49 999 obyvateli a nejnižší v Jihlavě, jediném městě kraje s více než 50 000 obyvateli.

Naproti tomu jednoznačnou souvislost s velikostí obce můžeme pozorovat u úspěšnosti kandidátů. Kandidující muž či žena měli nejvyšší naději na zvolení v nejmenších obcích do 199 obyvatel, s rostoucí velikostí pak postupně klesala až na zhruba desetiprocentní šanci v největších městech kraje. Není divu – v malých obcích se nejednou jen s obtížemi sháněl alespoň minimální počet kandidátů k vytvoření zastupitelstva, kdežto ve velkých (na poměry kraje) městech kandidátní listiny, složené na jednu hromadu, připomínaly sebrané spisy Alexandra Dumase otce (můžeme-li si dovolit trochu humoru a nadsázky v jinak vážné publikaci).

Tab 9.6 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a velikostních skupin obcí v říjnu 2018 v Kraji Vysočina

	Platní kandidáti			Zvolení zastupitelé			Zvolení zastupitelé/kandidáti (%)		
	celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %			
Kraj Vysočina	15 191	4 363	28,7	6 094	1 428	23,4	40,1	43,1	32,7
v tom podle velikosti obce									
do 199 obyvatel	3 132	807	25,8	2 250	503	22,4	71,8	75,1	62,3
200–499 obyvatel	2 829	747	26,4	1 632	385	23,6	57,7	59,9	51,5
500–999 obyvatel	3 028	852	28,1	1 087	272	25,0	35,9	37,5	31,9
1 000–1 999 obyvatel	1 849	628	34,0	506	126	24,9	27,4	31,1	20,1
2 000–4 999 obyvatel	1 333	420	31,5	230	52	22,6	17,3	19,5	12,4
5 000–19 999 obyvatel	1 926	581	30,2	273	58	21,2	14,2	16,0	10,0
20 000–49 999 obyvatel	751	225	30,0	79	26	32,9	10,5	10,1	11,6
50 000 a více obyvatel	343	103	30,0	37	6	16,2	10,8	12,9	5,8

V přepočtu na tisíc obyvatel daného pohlaví a dané věkové skupiny byli v Kraji Vysočina v obecních volbách 2018 nejpočetnější kandidáti a kandidátky ve věku 40 až 49 let, kteří také svou kandidaturu přetavili v nejvyšší počet zvolených zastupitelů na tisíc obyvatel. V přepočtu druhý nejvyšší počet kandidátů a kandidátek měla věková skupina 30 až 39 let, následovaná skupinou 50 až 59 let, u zvolených zastupitelů si však obě věkové skupiny pořadí prohodili – voliči dali přednost zkušenějším. Nejmladší a nejstarší muži a ženy kandidovali méně často, pokud se k tomu však odhodlali, byli muži šedesátiletí a starší o něco úspěšnější než „mladíci“ ve věku 18 až 29 let. Naopak mladé ženy si vedly o něco úspěšněji než jejich konkurentky ve věku šedesát a více let.

Tab 9.7 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a věku v říjnu 2018 v Kraji Vysočina

na 1 000 obyvatel daného pohlaví a věku

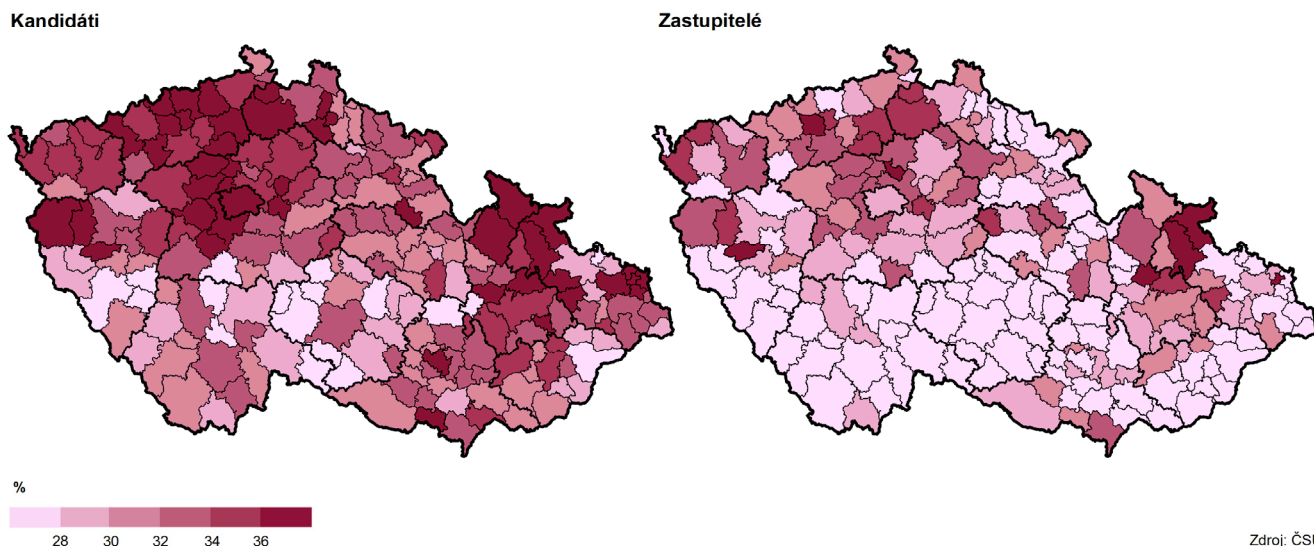
	Platní kandidáti			Zvolení zastupitelé		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Celkem 18+	36,4	52,7	20,6	14,6	22,7	6,8
v tom ve věku						
18–29 let	21,6	30,2	12,3	5,7	8,6	2,6
30–39 let	50,6	68,2	31,4	21,0	30,8	10,2
40–49 let	59,5	81,4	36,3	26,8	39,3	13,5
50–59 let	47,0	65,7	27,4	22,1	33,0	10,6
60 a více let	18,4	30,2	8,9	5,3	9,4	2,0

V říjnových obecních volbách se v Kraji Vysočina volilo v 702 obcích (ve zbylých dvou obcích nebyla v řádném termínu podána žádná kandidátní listina a dodatečné volby do jejich zastupitelstev proběhly v lednu 2019.) V 57 obcích bychom na hlasovacím lístku nenašli jediné ženské jméno, nejvíce takových obcí (16) bylo na Pelhřimovsku, nejméně (osm) ve žďárském okrese. Nejčastějším případem byly obce, v nichž ženy tvořily

méně než třetinu kandidátů (60 %), naopak obce, v nichž ženy tvořily nejméně dvě třetiny kandidátů, by se v každém okrese kraje daly spočítat na prstech jedné ruky.

Mezi zvolenými zastupiteli byly ženy ještě vzácnějším „artiklem“. Do zastupitelstev 108 obcí kraje se nedostala ani jediná (kromě Žďárska bylo takových obcí v každém okrese více než dvacet), v dalších 422 obcích tvořily méně než třetinu zastupitelstva. Na opačném pólu stálo 11 obcí, v nichž byla nově zvolena zastupitelstva s dvoutřetinovým či vyšším podílem žen. A našli bychom i nejméně jednu obec, jejíž zastupitelstvo je dlouhodobě zcela nebo téměř zcela tvořeno ženami.

Podíl žen mezi kandidáty a zvolenými zastupiteli podle SO ORP ve volbách do obecních zastupitelstev v říjnu 2018
(včetně zastupitelstev městských částí a obvodů)

Ženy mezi zvolenými zastupiteli podle SO ORP a krajů ve volbách do obecních zastupitelstev v říjnu 2018
(včetně zastupitelstev městských částí a obvodů)

